

COLL. LIX.

N. O. P. Q. R.

Hic pueri! nos hic sumus quinque: repetamus hodiernum verbum ut solemus, coram præceptore. O. Nemo (ut opinor) contradicit? nostra omnium res agitur. Q. Incipe igitur *Nicolae*, qui primus sedes.

N. Optativi et Subjunctivi modi præsens *Audiam*. O. *Audias*. P. *Audiat*. Q. *Audiamus* R. *Audiatis*. N. *Audiant*. O. Præteritum imperfectum *Audirem*. P. *Audires*. Q. *Audiret*. R. *Audiremus*. N. *Audiretis*. O. *Audirent*. P. Præteritum perfectum, *Audiverim*. Q. *Audiveris*. R. *Audiverit*. N. *Audiverimus* &c. usque ad finem verbi, pergunt ordine.

COLL. LX.

S. T. V.

Hic dies nobis est feriatuſ, et jam ſatis luſimus. T. Satis opinor. Vultis ergo et animi gratiã conferamus de ſtudiis noſtris? T. Sanè mihi gratum facies. V. Mihi vero gratiſſimum. T. Sed quid tractabimus? S. Tentemus declinare aliquod verbum *Latine* ſimul et *hiſpanice*. V. Incipe igitur, qui noſ provocasti. S. Faciam quando ita placet vobis. T. Audiamus.

Indicativi modi præſens tempus.

S. Doceo. (*Pergunt ad finem uſque.*)

COLL. LXI. (*)

REFECTIO SCHOLASTICA.

NEPOTULUS, PISO, MAGISTER, HYPODIDASCALUS.

- N. **V**IVITISNE hic lautè?
 P. Quid isthuc verbi est, an lavamur? Quotidie manus, ac faciem, et quidem crebro: mundities enim corporis, et sanitati, et ingenio confert.
 N. Non id quero: sed an edatis, et bibatis ex animi vestri sententia.
 P. Nos non edimus ex animi sententia, sed ex palati sententia.
 N. Dico, an ut vultis?
 P. Maximè, mempe cum fame, et qui vult, edit, qui non vult, abstinet.
 N. Surgitis à mensa famelici?
 P. Non omnino saturi, nec expedit, belluarum est enim expleri, non hominum. Regem quendam sapientissimum narrant nunquam sine appetitu acubuisse, nunquam surrexisse saturum.
 N. Quid editis?
 P. Quæ habemus.
 N. Putabam vos esse, quæ non habebatis. Sed quæ sunt ista tandem, quæ habetis?
 N. Molestum percontatorem; quæ dantur.
 P. Jentamus de manè sesquihora posteaquam surreximus.
 N. Quando surgitis?
 P. Ferè cum sole, qui est dux musarum, et aurora gratissima musis. Silatium nostrum est frustrum

(*) Ex opusculo Ludovici Vivis de promptum.

panis autopyri: et paululum butyri, aut fructuum aliquid, quales anni tempus suppediat. Prandium, olus coactivum; vel pulvis in pultariis, aliquid pulmentarii carniū. Rapæ modo, modo brassicæ, amyllum similago, oryza: tum diebus pisculentis lac serosum in gabatis, è quo fit butyrum expressum, injectis aliquot turundis panis: piscis recens aliquis, si sit in foro piscario pretii tolerabilis: sin secus, salsamentum probè maceratum hinc pisa, aut cicera, aut lentesc, aut fabæ, aut lupini.

- N. Quantum cuique ex his?
 P. Panis quatum abemus, opsoniorum quantum est satis, non ad explendum, sed ad alendum. Amplissimas epulas alibi quærito, non in Schola, ubi ad virtutem formantur animi.
 N. Quid bibitis?
 P. Alii frigidam, et liquidam, alii cervisiam tenuem: pauci et raro vinum, et benè dilutum. Merenda est, seu (si id mavis) antecœnium aliquid panis, et amigdalaram, seu avellanarum, ficorum aridarum, uvarum passarum: aut si sit æstas, pyrorum, aut malorum, cerasorum, aut prunorum: quum vero animi gratia rus proficiscimur, tum edimus lac liquidum, vel coactum, caseum recentem, cremorem, lupinos lixivio miceratos, pampinos, et alia quæ villa suggerit. Cœnæ caput est, aceta ium concisum, sale aspersum, irroratum oleo olivarum ex gutto, aceto etiam infuso.
 N. Quid? Oleo nucem, aut raparum?
 Pi. Apage rem insuavem, et insalubrem: tum in lata paro, si le aulicœtia vervecina, jussulenta cum prunis passis, aut radiculis, aut herbulis, quæ sint pro intito, interdum tucetum, saporis scitissimi.
 N. Quo condimento?
 P. Fame, omnium optimo, et sapidissimo; hinc certis diebus hebdomadis aliquid assi, potissimum vitu-

linæ, hœdine interdum: in vere, pro secunda mensa raphani perpusillum, et casei non putris, nec veteris, sed recentis, qui est quam vetus alibilor: pyra, mala persica, cydonia. Diebus queis carne fas non est vesci, habemus pro carnibus ova assa, aut frixa, aut elixa, singula per se, aut in libum commista in sartagine, aceto, aut omphacio, non tam infuso, quam insitillato: paululum interdum piscium, et caseo succedunt nuces.

- N. Quantum cuique?
 P. Bina ova singulis, et binæ nuces.
 N. Quid? A cœna nunquamne comessamini?
 Pi. Sæpius.
 N. Quid quæso? Nam id est suavissimum.
 P. Convivium Syri apud Terentium, aut aliquod aliud ex illis lautissimis Athenæi. aut simulum, quorum meminerunt historiæ. Utrum censes nos porcos esse, an homines? Qui ventriculi, quæ valetudo sufficeret, post quaternas refectioes comessari? Heus tu, Schola hæc est, non saginarium. Dicunt etiam nihil esse perniciosius valetudini, quam bibere, eum statim sis iturus cubitum.
 N. Licetbitne cœnæ vestræ interesse?
 P. Facile, modo venia petita à præceptore, quam scio illum daturum non gravatè: nam solet. Alioquin pravæ esset educationis, ingerere te convivio Magistro inscio: et qui te aduceret, nihil aliud quam probum, et pudorem contraheret apud condiscipulos: mane paulisper. Magister, licetbitne cum bona tua venia, puerum quendam m. hi notam adhibere nostræ cœnæ?
 Pi. Maximè; non erit molestus.
 P. Habeo gratiam. Hic quem vides gestantem mantile pro focali, est Architri. linus hujus hebdomadæ. Nam hebdomadarios habemus hic Architri. clinos, ut Reges.

- Ar. Lamia, quota est hora?
- La. Horam non audivi à tertia, intentus compositioni epistolæ. Florus melius id norit, qui toto hoc pomeridiano tempore librum non vidit, neque chartam.
- Fl. Amicum testimonium, et apud Magistrum iratum valdè utile. Sed quomodo potuisti tu id animadvertere, immersus (ut ais) compositione epistolari? Planè malevolentia te cogit mentiri. Gaudeo profecto, inimicum meum pro mendaci haberi. Si quid me posthac voluerit calumniari, carebit fide.
- Ar. Non potero alicundè cognoscere de hora? Antrax, transcurre ad Divi Petri, et inspice horas.
- An. Index signat jam sextam.
- Ar. Sextam verò? Eja pueri agite, eja consurgite, abjicite libros, vel quo cervi cornua: parate mensas, insternite, apponite sedilia, mantilia, orbis, quadras, panem: dicto citius volate, ne tarditati nostræ institutor succenseat. Prome tu cervisiam, tu hauri aquam de cisterna, appone scyphos: quid isthuc rei est? Tam obnubilatos adfers? Refer in culinam, ut famula eos fricet, et extergat probè, quo sint nitidi, et fulgentes.
- P. Nunquam tu hoc perfeceris, quandiu simiam hanc habebimus ministram culinariam: nunquam audet fortiter confricare, quæ mundat, ita timet suis digitis: nec abluit, nisi semel, et tepida.
- Ar. Quin admones de eo Præceptorem?
- P. Satius est quæri apud famulam atriensem: nam in ejus manu est, mutare famulas culinarias. Sed eecum Præceptorem. Tu ipse perluito hos calices, frica folio ficæ, vel urticæ, arena, aqua, ne quid hodie habeat Magister jure reprehendum.
- Ma. Sunt parata omnia? Est aliquid quod nos remoretur?
- Ar. Nihil omninò.
- Ma. Ne postea facturi simus intervalla magna inter

- missus.
- Ar. Missus verò? Missum potius dixeris, et eum exituum.
- Ma. Quid tu mussitas?
- Ar. Dico, ut assideas, esse tempus et propemodum corrumpi cœnam.
- Ma. Pueri, abluite omnes manus, et os. Vah, quod mantile? Quid hic se extergunt, ubi mundantur? Curre, adfer aliud purius. Sedeamus more solito. Est is puer conviva noster.
- P. Est here.
- Ma. Cujas est?
- P. Flander.
- Ma. Ex qua Urbe illius Provinciæ?
- P. Brugensis.
- Ma. Recipe illum supra te. Expediat quisque cultellum suum, et purget quisque suum panem, si quid hæret vel cineris, vel carbonum in crusta: sacret mansam, cujus est munus hac hebdomade.
- Fl. Pasece animos nostros Christe charitate tua, qui benignitate tua, alis vitas omnium animantium: sancta sint Dòmine hæc tua munera nobis sumentibus, ut tu, qui ea largiris, Sanctus es. Amen.
- Ma. Sedete, quantum licet, laxè, ne comprimatis mutuò: quandoquidem satis est loci. Et tu habes cultellum Brugensis?
- P. Prodigum, Flander sine cultello: et quidem Brugensis, ubi cuduntur optimi.
- N. Mihi verò cultello non est opus, dentibus frangam mordendo, vel digitis buccellatim comminuam.
- Hy. Ferunt illud de morsibus tum gingivis, tum candori dentium esse perutile.
- Ma. Ubi fecisti Latinæ linguæ tyrocinium? Nam non videris mihi pravè institutus.
- N. Brugis sub Joanne Theodoro Nervio.
- Mar. Viro diligenti, docto, et probò. Brugæ elegantissimi.

- tissimæ: nisi quod pereunt in dies vitio plebis profusissimæ, dolendum est: quàm pridem illinc venisti?
- N. Nudius sextus.
- Ma. Quàm nuper cœpisti studere?
- N. Ab hinc annos tres.
- Ma. Non potest te profectus pœnitere.
- N. Merito: nam et habui Magistrum non pœnitendum.
- Ma. Sed quid agit Vives noster?
- N. Dicunt eum agere athleticam, non tamen athleticè.
- Ma. Quid isthuc rei est?
- N. Quia luctatur semper, sed parum fortiter.
- Ma. Cum quo?
- N. Cum suo morbo articulari.
- Ma. O luctatorem dolosum, qui primum omnium invadit pedes.
- Hy. Imò lietorem sævum, qui totum corpus constringit. Sed tu quid agis? Quid cessas? Videris huc spectatum venisse non cœnatum. Nemo vestrum attingat pileum inter cœnandum ne quis capillus involet in patinas: cur non tractatis hospitem comiter?
- Ma. Nepotule, præbibo tibi.
- N. Præceptor, excipio animo libentissimo.
- Hy. Exinianas calicem tuum, quandoquidem exiguus haustus restat.
- N. Hoc esset mihi novum.
- Ma. Quid? Non exinanire? Sed mi Hypodidascale quid dicis, quid adfers novi nobis super cœnam?
- Hy. Ego verò nihil dico: sed hisce duabus horis multa cogitavi de arte Grammatica.
- Ma. Quæ tandem?
- Hy. Recondita sanè, et ex penetralibus disciplinæ. Primum, cur grammatici posuerunt tria genera in arte, quum sint tantum duo in natura? Aut cur

- natura non producit res neutrius generis, sicut masculini, et fœmenini? Non possum causam exculpere tanti mysterii. Deinde Philosophi dicunt esse tantum tria tempora, ars nostra ponit quinque: ergo ars nostra est extra rerum naturam.
- Ma. Imò tu ipse es extra rerum naturam: nam ars in rerum natura est.
- Hy. Si ego sum extra rerum naturam: quomodo possum comedere hunc panem, et has carnes, quæ sunt in rerum natura?
- Ma. Tantò tu deterior, qui venis ab altera rerum natura, ut comedas, que sunt in hac nostra.
- Hy. Paraphthegma aprosdionyson: aliam ego vellem solutionem mearum quæstionum. Utinam haberemus nunc Palæmonem aliquem, aut Varronem, qui has quæstiones posset profligare.
- Ma. Quin potius Aristotelem, aut Platonem? Habes aliquid aliud?
- Hy. Heri vidi scelus capitale admitti. Ludimagister vici recti capro olidior, qui in phrontisterio suo in pædore, et fœtore docet auditores diobolarios, ter, aut quater pronuntiavit volucres accentu in penultima: ego verò miratus sum terram illi non dehisecere.
- Ma. Quid aliud decebat talem Ludimagistrum dicere? Et est aliòqui in formulis Grammaticis valdè detritus. Sed tu in re levi nimium tumultuaris, et facis tragœdiam ex comœdia, seu mimo verius.
- Hy. Equidem absolvi pensum meum: nunc tuæ sunt partes, dic tu vicissim aliquid inter cœnam.
- Ma. Nolo, ne tu mihi vicissim Paraphthengis. Jussulenta hæc jam conglaciant: adfer focolum mensarium, excalfacite aliquantum, priusquam panem intingatis. Raphanus hic non est esui, adeò est lentus: nec minus sunt radiculæ jussulentæ.
- Hy. Lentorem profectò non à macello attulerunt, sed hìc

contraxerunt in nostro pœnore, qua cella nihil est pœnui incommodius.

Nescio quid isthuc rei est, semper adferuntur huc ossa emedullata.

Ma. Parum habent ossa medullarum sub Lunam silentem.

Hy. Quid quum est plena?

Ma. Plurimum.

Hy. Tum verò ossa nostra habent minimum, seu nihil verius.

Ma. Non exorbitat nobis medullas Luna, sed nostra Lammia, nimis hic indidit piperis, et gingiberis: et in jure hoc, et toto acetario, nimium menthæ, petroselini, salviæ, erucæ, nacturtii, hyssopi: nihil puerorum, et adolescentum corporibus æquè damnosum, ut cibi, qui interiora fervefaciunt.

Ar. Quibus igitur ex herbis velles confici?

Ma. Lactucis, bluglossa hortensi et portulaca, et petroselini aliquid admisceri. Heus tu Gingolfe, ne extergas labia manu, aut manica, sed simul ipsa, simul manum mantili: nam ideo tibi datur. Carnes ne atingas, nisi ab ea parte, qua tibi es sumpturus. Tu Dromo, non animadvertis te manicas tuas inficere pingui carni? Reduc eas, si sunt aperta, ad humeros: si non sunt, corruga, vel complica ad cubitum, quæ si relabuntur, affige acicula, seu quod magis te decet, spina. Tu dominaster delicatule, in mensam iucumbis? Ubi id didicisti? In hara quapiam, heus subjicite ejus cubito pulvillum. Architricline, vide ne analecta hæc pereant, reconde in promptuarium: tolle primùm omnium salinum, hinc panem, tum lances, discos, mantilia, postremò mappam: mundet quisque suum cultellum, et reponat in vaginam. Heus tu Cincioli, ne scalpas dentes scapello, nam est noxium: conficito tibi dentiscalpium pennula, vel bacillo te-

nui acuminato: et scalpe modicè, ne gingivas scarifices, et sanguinem elicias. Consurgite, et abluite manus, priusquam recitetur gratiarum actio. Amove mensam, voca ministram, ut pavementum hoc scopis verrat. Agamus Cristo gratias: præeat verba, qui sacravit mensam.

Fl. Pro cibo temporario gratias agimus, Christe Domine, temporarias: fac ut pro immortalitate agamus æternas. Amen.

Ma. Ite lusum, et confabulatum, et deambulatum, quò liberit, dum licet per lucem.

